

TOMÁŠ HLINKA

V A L E R I O

Divadelní hra

TOMÁŠ HLINKA

TOMÁŠ HLINKA

V A L E R I O

Divadelní hra

2005

Copyright © Tomáš Hlinka, 1982, 2005

All rights reserved. Všechna práva vyhrazena.

VALERIO, divadelní hra

Vydal autor hry Tomáš Hlinka v Praze

1. vydání 2005

ISBN 80-239-4314-6

WWW.VOLNY.CZ/THOMAS.HLINKA

Na přední straně je fotografie autora

Jako ilustrace jsou použity fotografie antických památek

Grafická úprava a typografie Jaroslav Lapač, Praha 2005

Tisk: Vivas Praha

OSOBY

LUCIUS VALERIUS SCILLA,

římský občan

GNAEUS ANTONIUS,

římský občan

TIBERIUS MARTHENIUS,

římský kupec

AULUS PASSINUS,

obchodník z Tarentu

MARCUS CLAUDIUS,

římský občan

TITUS SILVIUS,

přítel L. Valeria

APPIUS ARMINIUS,

přítel T. Marthenia

QUINNIUS LAMINIUS SPENDER,

přítel A. Passina

APPIUS SONORIUS LARRO,

majitel loděnic v Ostii

GAIUS CARINNUS,

římský občan

AURELIA MARTHENIA,

dcera T. Marthenia

BEATA SALIBIA,

dívka Gn. Antonia

ALVINIA GNOMIA,

dívka M. Claudia

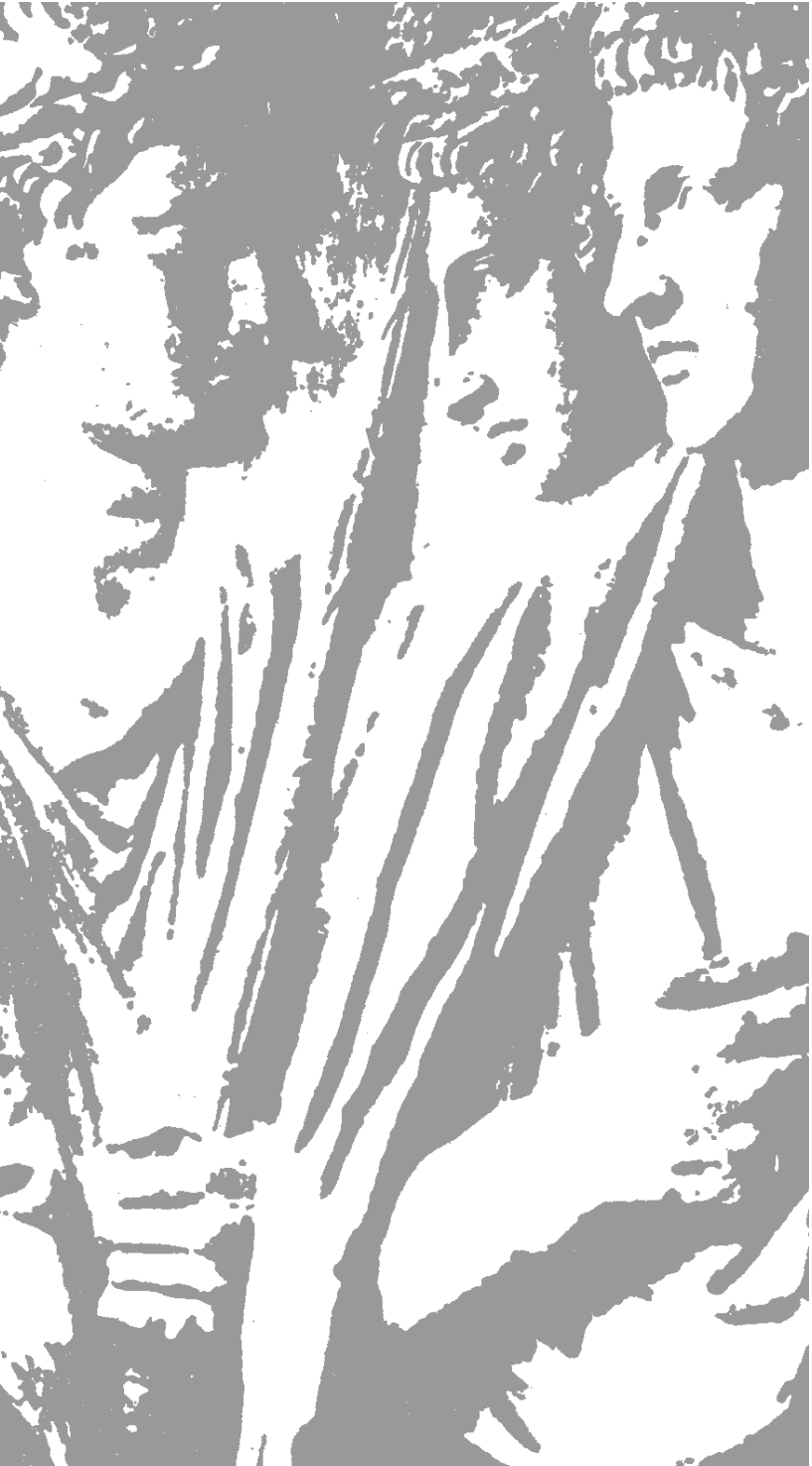
LIRTICUS,

sluha T. Marthenia

Přátelé L. Valeria, posel, strážní, hosté

VYPRAVĚČ

Děj se odehrává v Římě za časů císařství

PROLOG

Na břehu řeky v Římě

Vystoupí vypravěč

Ve stínu jsou Antonius a Beata a jiní dva milenci

VYPRAVĚČ

Stmívá se již. Noc je blízko.

Než její náruč obejmeme nás zcela,

snad nepřijdeme zkrátka,

když vyjdeme si k řece.

Milence vidím v přítmí vrátek

a jiné dva zas kráčet k břehu,

jedni se vinou k sobě

a druzí planou v prudké hádce,

tam, kde láska právě rozpíná svá křídla.

Kdos kráčí k nám. A není sám.

Provázen přáteli v čilé rozmluvě je s nimi všemi.

Vyslechneme, s čím přichází ten mladík

plný svěžesti a síl.

(I.1) PRVNÍ DĚJSTVÍ

Vystoupí Valerius, Silvius a přátelé

Vypravěč přejde do ústraní

VALERIUS

Přátelé!

Skryjme se mezi stromy

a poraďme se o svých plánech!

SILVIUS

Co zamýšlíš, Valerio?

VALERIUS

Nedávno dlel jsem v blízkosti římského Fora,

kde jistý muž rokoval o vzdálených ostrovech.
U jednoho z nich ztroskotala kdysi loď
se vzácným nákladem.

Zachránil se námořník,
který vložil do nádoby list
a vhodil do moře.

Nádobu s listem našli u břehů ionských,
ta loď vyplula z Tarentu do přístavů judských,
doplula však jen k břehům faleronským
v aténských vodách
a odtud po jediném dnu plavby,
zahnána bouří k ostrovu neznámého jména,
nenašla cestu zpět.

Ten poklad hodlám přivést sem.

SILVIUS

Což náklad nebyl dosud nalezen?

VALERIUS

Vypluly lodi a zakotvily u ostrovů,
které se zdály být tím místem.
Pokusy však skončily bezvýsledně.

SILVIUS

Proč maříš čas, Valerio?

VALERIUS

Jsem zpraven o poloze ostrova, Silvio,
od námořníků loďstev,
která nemohou měnit směr plavby.

SILVIUS

Kdy vypluješ?

VALERIUS

Možná již zítra.

Poplujete se mnou?

PŘÁTELE (*nadšeně*)

Ano, Valerio.

VALERIUS

Kdo?

PŘÁTELE (*vykřikují*)

Já! Já! Já též!

VALERIUS

Teď pojďme do hodovní síně,

ať dnešní večer neliší se od všech jiných!

Valerius, Silvius a přátelé odcházejí

Padá opona

(I.2)

Před oponou zůstávají Antonius a Beata

Jsou v objetí, přechází na ně světlo

Opodál je vypravěč

BEATA (*tíše*)

Pohlédni na mne, milý Antonio,

vzdej se polibků

na chvíli krátkou jako vzdech!

Antonius zvedá hlavu

Vlasy tvé v kadeřích zvedají se od mých,

tvé oči planou,

jak přála jsem si,

když směla jsem mít přání.

Řekni, jak miluješ mne.

ANTONIUS

Vyslovil bych méně, Beato,

než jeden lístek o kvetoucím stromu.

BEATA (*vzdychá*)

Líbej mne dál,

už vzdech se stačil rozplynout v té chvíli,
která zdobila tě.

Objímají se a odcházejí

VYPRAVĚČ

My půjdeme teď do hodovní síně,

kde shromážděn je hlouček přátel.

S Valeriem v čele střídají veselí a smích.

(1,3)

Zvedá se opona

V hodovní síni

Vystoupí Valerius, Silvius, přátelé a hosté

VALERIUS

K veselí lépe je důvod mít,

bez něj však není menší radost z nespoutaných zábav,

vína je dost a zpěvu,

i žen, jež umí rozptýlit svým vzruchem každý cíl.

Ten přede mnou je těžší,

než jaké jsem dosud znal.

SILVIUS

A kdybys vrátil se bez pokladu,

jak splatil bys svůj dluh?

VALERIUS

Jsem bez obav a již bych plul,

kdybych jen peníz potřebný k té cestě

měl ve svých rukou.

Lod' vyhlédl jsem

a její pán jen čeká na svůj díl.

i náklad zásob připraven je v skladech
a lodníků již plná loď.
Jsou v pohodě jak nikdy dřív
a přejí si plout pod napjatou plachtou.
A kdybych vrátit se měl chud,
Caesar v svém vojsku neodmítne službu.

Do síně přichází Marthenius

Teď přichází ten kupec,
jenž ukryvá v svých měšcích víc,
než stačilo by k plavbě
do nejvzdálenějších osad.
Nechce však půjčit ani groš,
jen v této síni rozhazuje
a přízeň získává si mezi námi.

O senát jedná se mu,
kde hodlá zasednout.

SILVIUS

Valerio, tobě je třeba peněz,
abys do senátu mohl sám?

VALERIUS

Uhodls, Silvio.

Peníze na cestu k ostrovu
chci půjčit od kupce Marthenia.

On však nesvoluje.

Vystoupí Antonius

ANTONIUS

Na naše přátelství, Valerio a Silvio!

Připíjejí si

Slyšel jsem o tvém sváru s kupcem Martheniem.
Stěží si získáš jeho přízeň, Valerio.

Hledej jiný způsob,
jak se přiblížit k cíli.

VALERIUS

Jaký způsob míníš, Antonio?

ANTONIUS

Do mnohých domů lze vstoupit
krivolakými uličkami,
když halí město noc, Valerio!

To neradím ti však,
zkus domluvit se s Aurelií,
dcerou kupce Marthenia.

VALERIUS

Kdybych byl nucen podstoupit ten krok
a k přestupku se snížit,
pro který není žádných omluv
jen zákaz starců a všech práv,
pak ulpěla by hana na čemkoli,
co učinil bych dál,
i kdybych vinu nenesl jen sám!

ANTONIUS

Valerio, sdílím tvůj osud,
mám s kupcem též svůj svár.
Kupec vzplál náklonností k Beatě,
podlehł jejímu půvabu ne jinak než já.
Slyš můj nápad!

Až řekneme kupci o nás dvou,
o mně a Beatě,
až zhatí se jeho plán,
najde se vhodný okamžik
a Marthenio ustoupí tvým prosbám.

VALERIUS

Ten nápad je k světu, Antonio.

Jsmo přátelé,

a proto se ti přiznám,

že k Aurélii chovám obdiv,

jenž není vzdálen lásce.

Jsem jist,

že čím je ona pro mne,

tím jsem pro ni já.

ANTONIUS

Přeji ti, aby Marthenius dal svolení i tam.

Pojďme ke kupci Martheniovi.

Valerius a Antonius odcházejí k Martheniovi

(14)

Vystoupí Passinus a Laminus

PASSINUS

Laminio, jdi a ohlas vzácným přítomným,

že přináším hedvábí a drahokamy,

ač zůstalo mi málo po ztroskotání lodi.

Od doby, kdy má loď ztroskotala

u neznámého ostrova,

sám sebe viním ze zkázy námořníků.

Kdyby jediný zbylý byl zachráněn,

snad byl bych viny zproštěn.

LAMINIUS

Passino, příteli, jsi zcela bez viny.

Doufej jen, že mladík, který hodlá vyplout,

nalezne ten ostrov.

Je zde, v této síni.

Laminius odvádí Passina k hostům

(I.5)

Vystoupí Valerius, Antonius a Marthenius

MARTHENIUS

Zde číše pro vás oba.

Přál jsem si potkat vás,

ač Valerio má pro mne jen své prosby.

Jsem zadlužen, nemohu půjčit,

příležitost se naskytne,

až vrátí se má loď.

Počkej dva měsíce či tři.

VALERIUS

Tvá loď je v dálce

a v marnost mění se tvůj slib,

chci plavit se,

ne ztrácet dny, jak v bídě vzhlízející muž,

jenž bez vesla jen okřikuje ptactvo,

vznášející se, kam jemu zakázáno plout.

Slibuji svůj vděk,

jenž vedle zisku přijal bys jak přítel,

když může prokázat svým druhům dobrou vůli.

Nejsem z těch,

kdo přinášejí dary,

aby odňali ti za ně klid,

jak v noci když obklopí tě tma

svým pustým rozmarem,

jenž vplíží se ti v každý čas

a v kterém ztratíš, cos získat chtěl.

Vím, že jedná se ti o vstup do senátu.

Mně též. Vidiš ve mně soka,

bez jediného slůvka,

které by mohlo změnit věc,

držíš mne ve svých rukou jak opratě,

které uhnou sem či tam,

kam tobě libo.

Jsi rád, že nemáš vedle sebe muže,

jenž směl by ti jednu oprat' vzít.

MARTHENIUS

Jiného přítele bych si nepřál mít, Valerio.

Vím, chceš plout,

chceš nalézt, co poutá tě jak strom,

jenž od dětství vídali jsme růst

a jemuž třeba nové půdy,

aby v úrodu změnil se jeho den.

VALERIUS

Přec držíš se své lakotnosti.

Snad odpustí ti Bůh,

až pozná, že předností máš víc.

ANTONIUS

Vedle lakotnosti též ženy drží nad tebou svůj vrch.

MARTHENIUS

Dnešní večer je snad jen pochybenost, Valerio.

Přicházíte ke mně a místo zábav

vkládáte jen starost

do podvečerních chvil,

které neztrácejí svůj půvab přes váš náhlý hněv.

Snad přijde mezi nás Beata,

je jak jitřní záře,
když slunce dere se teprv z hor,
aby seslalo paprsky na vše,
co může obrátit k němu tvář.

ANTONIUS

Beata si nepřeje být tvou, Marthenio.

VALERIUS

Já stěží naleznu u tebe, Marthenio,
půjčku, kterou žádám,
stejně tak jako ty sotva najdeš Beatu
ve svém náručí,
i kdybys peníz vložil na váhy,
které odvažují přístup.

ANTONIUS

Beata je ve svém mládí nezkažena hrou,
v níž neustoupíš o jediný krok, Marthenio,
abys jiným usnadnil dosáhnout jejich cíl.
Co na tom, že staneš v senátě,
když hájil jsi jen vlastní prospěch,
a cos mohl dát,
ukrýval jsi v měsících,
jímž slušelo by víc,
kdyby loď vyplula
a čela rozjasnila těm,
kdo dívají se výš.

VALERIUS

Zdá se ti, že z mých slov promlouvá nestálost,
že odplují,
až skončí se den s večerním soumrakem

a jak on vrátím se bez čehokoli,
čím uspokojen mohl bys být ty i já, Marthenio?

MARTHENIUS

Chceš, abych vzplanul v prudkosti jako mladík?
Ne, Valerio!

VALERIUS

V tvých sklepech je tolik vína,
že třikrát bys zaplatil tu cestu
a ještě by zbylo k hodům,
které denně strojíš svým přátelům, Marthenio.

MARTHENIUS

Dost! Tas!

Valerius a Marthenius tasí meče a šermují

Hosté vstávají

Po chvíli přichází Beata

BEATA (vzrušeně)

Přestaňte!

Před námi je bouře,

když za večera,

který se zdál planout jen měsíčním svitem,

zbraně se lesknou v povětrí.

*Mezitím se Antonioví a přátelům Valeria podaří
přerušit bitku*

MARTHENIUS (křičí)

Chraň se mne potkat znovu, Valerio!

Marthenius odbíhá ze síně

Hosté znovu usedají

ANTONIUS

Příliš jsi vzplanul, Valerio!

Odejdi z těchto míst!

VALERIUS

Chci promluvit dřív s Aurelií, Antonio.

ANTONIO

Najdu ji, posečkej!

Antonius odejde

VALERIUS (*k Beatě*)

Naděje je ztracena jak vánek, Beato,

když se vznese nad ohněm.

Zoufalství sídlí nade mnou jako temný mrak,

hrozící krupobitím výčitek a marných slov,

když touha se mění v nic

a dychtivost je poutána do městských bran.

BEATA

Mohl bys přivést sebe do neštěstí, Valerio,

když v důsledku tvých činů a slov

by vyvolána byla zášť a snaha překazit tvůj záměr.

VALERIUS (*sám*)

Co dál?

Vzdát se nadějí,

neodplout k ostrovu,

lákavému jak sen,

jenž prostoupil mne

a jenž neztrácí se ani za dne,

kdy vášně slábnou

a zůstává jen světlo,

které prozařuje všechen utajený kout?

Nebo překážku překročit,

jak radí Antonio,

v pochybnost uvést svůj cíl

a po návratu žádat odpuštění kupce,
jenž nemeškal by s vysláním stráží?

Přichází Antonius a Aurelia

VALERIUS

Vítej, Aurelie!

*Valerius a Aurelia odejdou do ústraní
hodovní síně*

ANTONIUS (*jen k Beatě*)

Valerio má jen jednu cestu, Beato.

Přijmout úděl,

který vyvolá zlo v něm

a stane se mu přítěží před těmi,

kdo budou znát ten čin.

BEATA (*jen k Antoniovi*)

Jestli mu pomůžeš,

budeš pykat s ním, Antonio.

ANTONIUS

Jsem jeho přítel, Beato.

BEATA

Ať Valerio zůstane raději v zoufalství,
než by překročil zákon.

ANTONIUS

Není vyhnutí, Beato!

BEATA

Zapomněl jsi na naši lásku, Antonio,
vznešenou jak noc,

která vejde do přístavu,

vezme si lodi

a ponechá nás dva?

Jen ona může překročit ten řád,
ve kterém není omylů a vad.

ANTONIUS

Jestli se vydaří ten čin,
a ty bys se mnou směla plout, Beato,
dny pro nás by plynuly po dalekém obzoru,
když přístav nespatriš na širém moři,
láskou hýčkání bychom si přáli v ten čas,
aby byl nalezen ostrov s pokladem.
Pluli bychom odděleni před spoustou vod
pouhou skořápkou,
v náruči bližší k sobě,
než oko bývá k oku,
když obě sledují tutéž loď,
která se plaví mezi vlnami jako vážka,
naklánějící se tam a sem.
Věř mi, jak můžeš věřit v tlukot vln,
splývajících s pobřežím v objetí
prudkém či mírném.

Přichází Valerius a Aurelia

ANTONIUS

Valerio, zbývá ti jen cesta vpřed!
Opona

(I,6)

V noci před domem kupce Marthenia

Vystoupí vypravěč

VYPRAVĚČ

Je světlo víc než tma v své záři za dne,
když noc ukrývat smí milence v polibcích,
k nimž luna jen přitmím seslala svůj svit?

Vypravěč odejde

Vystoupí Claudius a Alvinia

ALVINIA

Claudio, mohl jsi potkat víc dívek,
než kdokoli z tvých přátel,
a v jejich zracích shlédnout mohls vše,
cos chtěl,
mně však již léta přičítáš svou přízeň,
ač slova lásky nemají v tvých ústech, zdá se, ceny.
Jak vysvětlíš svůj vznešený,
však mlčenlivý chlad,
v němž nalézáš své osobnosti místo, Claudio?

CLAUDIUS

Zvyk zůstal, jenž z dětství se mnou roste, Alvinie,
samota přítelem mi byla častějším než přítel.
V době, kdy znali jsme se krátce,
patřil tvůj smích k mým radovánkám též,
teď jenom úsměv vynucen je na rtech,
jež dříve oplývaly veselím
a každý motýl býval pro ně zdrojem zábav.
Jestli jen v sobě vinu hledat mám,
důvod slyšela jsi celý, Alvinie.

ALVINIA

Mou láskou buď si jist, Claudio!

CLAUDIUS

Já nejsem bez příčiny hostem ve tvých snech
a planu též, Alvinie!

Jen v náznacích jsem shledával tvůj cit,

teď chtěl bych tančit ještě tuto noc!

Láska ať provází tvé kroky jak tvůj stín

a kdykoli slunce ukryje svou tvář,

vzpomeň, že přicházím a co jsem řekl dnes,
že říkám znova.

Tak překonáš ty chvíle

a ochráníš svůj den a každý příští.

Leč odpusť,

jestli snažil jsem se poskytnout ti pomoci a rad,

kde rad a pomoci snad není, Alvinie.

ALVINIA

Když tančit půjdem,

jistě nebudeme méně smělí, Claudio!

Claudius a Alvinia odejdou

Vystoupí Passinus a Laminus

PASSINUS

Laminio, zde je dům kupce Marthenia.

Jsem-li dobře zpraven,

přijdou Valerio s Antoniem pro peníz

za nočního šera.

LAMINIUS

Tak jest, Passino.

A mají naspěch.

Málo je bude zdobit ten krok,

jenž dnes jim stojí v cestě.
Kupec se vrátil domů
a v jeho domě nastal klid,
louč ve tmě vykrojila svůj plápolavý díl
a v jeho světle mají projít
Valerio s Antoniem.

PASSINUS

Skryjme se poblíž, Laminio!
Passinus a Laminius poodejdou a skryjí se
Vystoupí Valerius a Antonius

ANTONIUS

Zde je ten dům.

VALERIUS

Mám vstoupit?

Klopýtám po dlažbě jak beze smyslu,
jsem vlečen zpět, ač kráčím vpřed,
raději bych zbavil se těch hrůz,
které mne provázejí k domu,
kde lidé klidně spí
a já, jenž až dosud jsem patřil k nim,
teď obracím se proti nim.

ANTONIUS

Jen vstup!

Čím k cíli blíž, tím líp, Valerio.

VALERIUS

Já přicházel jsem k domům,
kde stačil dveří tlukot neb zvonce hlas,
a již otevřeno mi bylo v radosti,
že vejde druh, či syn, či vnuk.

ANTONIUS

Teď nepomohou slova, Valerio.
Buď vrať se a zůstaň na svém místě
nebo vzhlédni k překážce,
která tě potkala.

VALERIUS

Nuž, pojďme dále, Antonio!
Valerius a Antonius odejdou
Vystoupí Aurelia a Beata

BEATA

Antonio, jenž je můj,
jak Amor přál si
za svých podvečerních toulek městem,
nezdráhá se teď a kráčí k bráně,
kterou jen otevřít nepravým klíčem
znamená ocitnout se v klamu.
Pak v půtkách se probíjet,
když do cesty přijde stráž.

AURELIA

Beato, já dohlédnu v domě,
nikdo nespátí ty dva.

BEATA

Kéž navždy by skryla prohřešek ten noc,
která lásku jen vídala od soumraku,
když Antonio přicházel ke mně.

AURELIA

Jsme klamány podivným osudem.
Přiklání nás tam či sem
a vzdát se mu značí plout,
jak v bouři pluje loď.

BEATA

Přec vydala bych se na cestu s nimi, Aurelie!

AURELIA

I v lásce dbát je třeba míry.

Pojďme však k domu,

dřív než Valerio s Antoniem.

Aurelia a Beata odejdou

Vystoupí Passinus a Laminio

PASSINUS

Příteli Laminio,

ti dva se dostanou do kupcových truhlic.

LAMINIUS

Marthenio však tvrdí,

že je bez peněz,

že čeká loď, Passino.

PASSINUS

Snad nevěřil bys lehkověrně slovům,

která bývají jen rouškou,

zakrývající přepych jak tvář,

když žena jista si svým půvabem,

skrývá jej před očima těch,

kdo dychtivě sledují každý zákmit pleti.

LAMINIUS

Jistě si přeješ, Passino,

abys nahlédl do truhlic vlastních,

které leží na neznámém místě.

PASSINUS

Jen věř, Laminio,

že víc je pro mne život námořníka.

LAMINIUS

Jako bys ožil novým přílivem sil.

PASSINUS

Dobře mne znáš, Laminio.

Být chudý není hřích

a ztrátu v penězích nejsnáz oželiš.

LAMINIUS

Chceš, abychom potkali ty dva?

Budou se vracet od kupce,

jak vracívá se plachetnice,

když vplula do zakázaných vod,

aby vítr dmul její plachty.

PASSINUS

Ano, chci, Laminio.

Ať poznají, že nejsou sami,

kdo zná jejich přečin.

LAMINIUS

A kupec Marthenio?

Jistě pošle pro pomoc.

PASSINUS

Vydáme se do přístavního města.

Jeden z nás by plout měl s nimi, Laminio.

LAMINIUS

Já popluji, Passino.

PASSINUS

Dobrá.

LAMINIUS

Již přicházejí.

Passinus a Laminius se skryjí

Vystoupí Valerius a Antonius, nesou truhlici

ANTONIUS

Teď rychle odtud, Valerio.

Než rozední se,

musíme být v přístavu.

VALERIUS

To místo zde mne pálí jak žhavý kov,

když vylit v podkovu chladne,

však rozžhaven je kovářem znovu.

Raději bych se vrátil,

než kráčel vpřed, Antonio.

ANTONIUS

Zítřek staniž se tvým lékem.

Passinus a Laminus vystoupí z úkrytu

PASSINUS

Snad nemýlím se,

když vidím Valeria s Antoniem.

ANTONIUS

Nemýlíš se.

Ale já tě neznám.

Kdo jsi?

PASSINUS

Jsem obchodník Passino

a zde můj přítel Laminio.

Ta truhlice není půjčena, též vím.

ANTONIUS

Čeho ti třeba?

Snad nechceš díl?

PASSINUS

Ne, klidně plujte.

kam mířit má váš člun,
jen mého přítele vezměte s sebou.

ANTONIUS

Proč ne. Nezdáš se být proti nám.

PASSINUS

To také nejsem.

Jinak bych přivolal již stráž.

ANTONIUS

A nepřivoláš ji?

Což nejsme provinilí?

PASSINUS

Tys ale lstivý,

když neprcháš,

abys ochránil své břímě,

které jsi právě nabyl.

Nebojíš se,

že tě stihne trest?

ANTONIUS

Mám naději,

že křivda, kterou jsem učinil,

bude napravena.

PASSINUS

Nuž, pak jen vpřed!

Všichni odcházejí

Vystoupí Aurelia a Beata

AURELIA

Jsou blíže k cíli.

Odpustíš jim vinu?

BEATA

Ne zcela. Spíše ty, Aurelie?

AURELIA

Měla bych želeť svého otce.

Jak nejisté a matné dny jsou před námi.

BEATA

Přeji si s nimi plout,

jsem již v dálce,

jak bývá v dálce člun,

aby se vrátil od vzdálených břehů,

jako přítel se vrací,

když splnil svůj slib.

AURELIA

Pluj, když neměla bys jinak klidu.

Aurelia a Beata odejdou

Vystoupí Claudius a Alvinia

CLAUDIUS (*podává Alvinii náhrdelník*)

Přijmi tento dar, Alvinie,

je z perel,

které se klenou jedna ke druhé

jak večer k večeru,

kdy se spolu setkáváme.

Blíží se úsvit.

Vůně třešní vítá jítro,

luna již odchází skrýt paprsky za pahorky,

slunce probouzí v korunách stromů ptactvo,

brzy nastane den,

jenž rozechvěn jak list

vdechne svůj jas keřům a květům.

Řeka plyne v březích z tyrkysů

a v jejím víru hledají svůj úkryt pstruzi,

vzdalující se před zrakem na dno těch vod.

ALVINIA

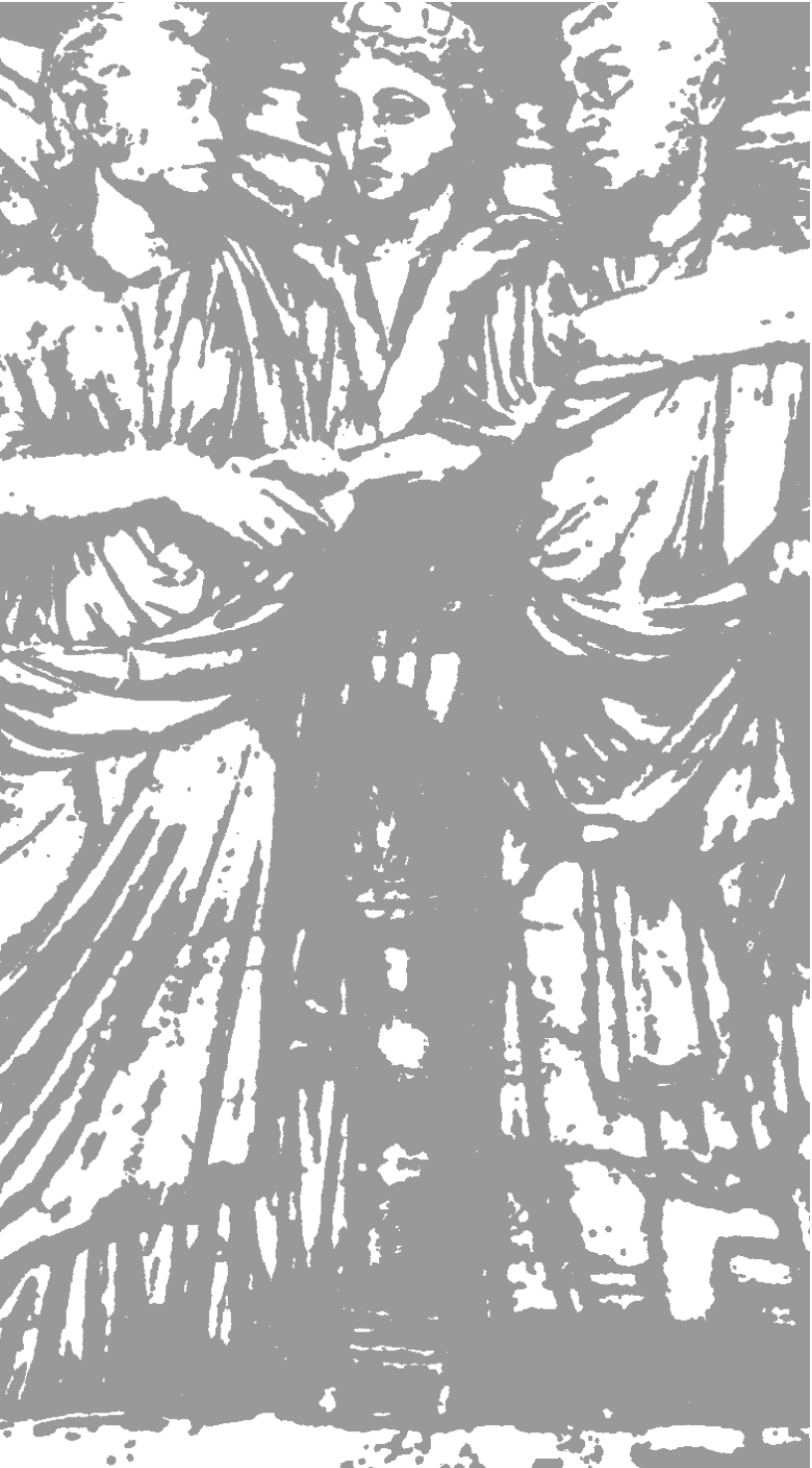
Claudio, pozdvihni ruku v ústrety paprskům,

ať vstoupí k nám teď,

když jednotni jsme v lásce!

Claudius a Alvinia odejdou

Opona

(II.1) DRUHÉ DĚJSTVÍ

Jitro v římském přístavu Ostia

Vystoupí Valerius

VALERIUS

Moře se přimklo k mým chodidlům jak plaz,
jenž ustupuje krok co krok,

aby mne vlákal do zákoutí,

která zná jen on.

Tam hoduje v své skrýši,

do které nedohlédne žádný živý tvor,

tak vylákán jsem sám svou touhou,

která je nezdolná v svém vlastním nitru.

Nejistot má pro mne toto jitro tolik co soumrak,

jenž vkrade se do divokých pustin.

Kdybych směl ustoupit snad a dbát jen zábav,

které každý večer nabízí mých přátel řad,

což nebyl bych jen pouhým poutníkem,

jenž kráčí, kam mu přikázáno?

Vystoupí Antonius

ANTONIUS

Přichází Aurelie s Beatou.

Beata chce plouti s námi.

VALERIUS

Budiž, Antonio.

ANTONIUS

Valerio, potkal jsem též Sonoria,

chystá ti loď.

Sonorio je v dobrém rozmaru,

stožáry se tyčí ve větru

a plachty dosud svinuté

svítí bělostí jak obydlí,
jež přijmouti má pána.

Vystoupí Sonorius

SONORIUS

Buď vítán, Valerio!

Nejlepší z mých lodí jsem připravil
k tvým službám,

doufám, že v bouřích oceníš přednosti,
jimiž oplývá ten vzácný koráb.

VALERIUS

Před plavbou vždy provázel mne neklid,
znal jsem jej z dob,

kdy unášel mne říční proud,

pak mořská hladina

když od přídi vinula se k bokům lodi.

ANTONIUS

Kolik tvých lodí pluje v mořích, Sonorio,
od přístavu k přístavu honosí se tvým štítem
jak pták, jenž vzletěl k nebi blízkému zraku
však vzdálenému letícímu plectvu.

Lodi se řadí jedna ke druhé

jak oblaka v tichém letu,

rozbíhají se k ostrovům a k pevninám

vzdáleným i blízkým.

SONORIUS

Přeji vám dobrou plavbu!

Odejde Sonorius

Vystoupí Aurelia a Beata

VALERIUS

Buď pozdraven úsvit,

který tě přivádí, Aurelie!

K tobě jsem vzhlížel v myšlenkách,
ve chvílích když pohlížel jsem tváří v tvář
svým vlastním úmyslům.

Obestřeny dosud nepoznaným zlem mne zraňovaly,
jak zraňovat umí prohřešek,

který je ospravedlněn jen snem a touhou.

AURELIA

Když nalezneš odpuštění v mých slovech,
jak předstoupit chceš před mého otce?

Hodlá vystoupit proti tobě.

Vystoupí Silvius

SILVIUS

Přichází stráž.

Kupec přikázal,

aby se vypravili strážci do přístavu.

Vystoupí strážní

STRÁŽNÝ

Máme příkazy římského občana Marthenia.

Odevzdejte nám jeho majetek!

VALERIUS

Nelze. Odejděte nebo taste zbraně.

Šermují

Po chvíli Valerius, Antonius a Silvius

vytlačují strážné z jeviště

STRÁŽNÝ

Je třeba přivolat posilu.

Strážní odběhnou.

VALERIUS

Teď máme nejméně času. Rychle k lodi.

Všichni odcházejí

Vystoupí Sonorius

SONORIUS

Slyšel jsem třesk,

jenž patřil zbraním,

spatřil jsem stráže s křikem odbíhat a s povely,

které značily ještě větší vzruch.

Kdybych jen zjistit mohl příčinu těch vád,

jež vznikají jak náhlý vznět

a končí ve chvíli, kdy přijde ten,

kdo zdá se být z blízkého domu.

Dnes půjčil jsem loď,

která již pluje v dálce.

Sonorius odejde

Vystoupí strážní

STRÁŽNÝ

Je pozdě. Již odrazili.

Nemůžeme dál.

Opona

(II,2)

Před oponu vystoupí vypravěč

VYPRAVĚČ

Ze zátoky přístavu pluje Valerio.

Než přiblíží se k přístavnímu břehu,

my vrátíme se do římských bran

ke kupci Martheniovi.

Aurelie již z cest je zpět.

Vypravěč odejde

(II,3)

V domě kupce Marthenia

Vystoupí kupec Marthenius a Arminius

ARMINIUS

Kdy splníš svůj slib, Marthenio?

MARTHENIUS

Až dozvím se,

že Valerio byl dnešní noci v mě pokladnici, Arminio.

ARMINIUS

Nevím, jak se dovíš tu věc.

MARTHENIUS

Zavolám Aurelii. Lirtico!

Vstoupí Lirticus

MARTHENIUS

Lirtico, ať přijde ke mně Aurelie!

Lirticus odejde

MARTHENIUS

Aurelie zná Valeria,

bude snad vědět o minulé noci.

ARMINIUS

Mám odejít, Marthenio?

MARTHENIUS

Ne, zůstaň, Arminio.

Vystoupí Aurelia

AURELIA

Volal jsi mne, otče?

MARTHENIUS

Aurelie, jak víš,

byl jsem okraden této noci.

Můžeš mi říci,

zda Valerio je viníkem?

Nepřijal mou nabídku,

ač mohl vyčkat návratu mé lodi.

AURELIA

Ta ztráta pro tebe neznamená nic.

MARTHENIUS

Mýlíš se, Aurelie,

to jmění bylo částí tvého věna.

Zde přítomný Arminio tě chce pojmout
za manželku.

AURELIA

Ne, otče.

Sama ti řeknu, kdo bude mým chotěm.

MARTHENIUS

Nesluší se, aby dcera neuposlechla otce.

AURELIA

Když vrátí se ke mně podvečer a noc

a já se smím procházet v zahradě mezi stromy,

jako když za dětských let jsem vyhlížela

nad obzorem první hvězdu,
abych směla vyslovit přání pro příští den,
k tobě se obracím, otče.

Nenuť mne ke kroku,
jenž mohl by znamenat ztrátu
mých nejvzácnějších let.

MARTHENIUS

Leč můj přítel z mládí tě zná
a přeje si sňatek.

Vystoupí posel

POSEL

Mám pro tebe zprávu, Marthenio.

MARTHENIUS

Mluv, jakou přinášíš zprávu?

POSEL

V přístavu jsme dostihli Valeria,
ten však vyplul na moře.

Přiznal,

že dnes v noci byl jak lupič v tvém domě.

MARTHENIUS

Díky, můžeš jít.

Posel odejde

Dosud jsem věřil v pouhou shodu náhod.

ARMINIUS

Tvé místo v senátu je nejisté,
měl bys podpořit ty,
kdo se starají o tvůj prospěch.

MARTHENIUS

Mám dosti přátel a značný vliv,
neztratím přízeň,

které jsem se těšil.

ARMINIUS

Mládí je chtivé

a snadno vnikne do mysli těm,
kdo hledí si vlastního prospěchu,
neb s mládím je naděje získat víc
a jen stěží lze vyvážit ten zisk.

MARTHENIUS

Díky za radu, Arminio,
avšak zůstávám jak dřív.

ARMINIUS

Jak myslíš, Marthenio.

MARTHENIUS

Teď víš, Aurelie, kdo je Valerio.
Snad stačí ti zpráva mého posla,
abys poznala, že starost, kterou mám,
není jak pouhý vánek,
jenž přestane vát bez nejmenších následků
a jenom osvěží ty,
kdo se dostali do jeho proudu.

AURELIA

Vyčkáš příjezdu Valeria?

MARTHENIUS

Ano, vyčkám.

AURELIA

Smím odejít?

MARTHENIUS

Ano, Aurelie.

Aurelia odejde

ARMINIUS

Věříš si, Marthenio.

MARTHENIUS

Nezdá se mi,

že bych se mohl dočkat dalších ztrát, Arminio.

Avšak Aurelie ti není nakloněna.

ARMINIUS

Porušil bys slib?

Leč nechci tě rušit,

když potkala tě tato zvěst.

Arminius odejde

MARTHENIUS (*sám*)

Být opuštěn a zůstat sám?

Nebo být v kruhu přátel,

lákavém v podvečer,

když utichl denní shon?

Vyslechnout, co děje se v dalekých místech,

kam sahá římský vliv,

nebo v klidu vyčkávat příští den?

Ne, vždycky jen chtít víc.

Opona

(II,4)

Na pustém, skalnatém ostrově

Vystoupí vypravěč

VYPRAVĚČ

Od přístavu k přístavu plul Valerio.

Teď vstoupil na ostrov,

kde nalézt má cíl plavby.

Náhle spatřil člun,

jenž kotvil v zátocce

a z nějž vystupuje muž.

Vypravěč odejde

Vystoupí Valerius

VALERIUS (sám)

Teď ostrov objevil se před námi,

nezná jej nikdo z nás,

tam za tím útesem se může skrývat

šelma nebo had,

jenž uštkne a vpustí do rány svůj jed,

jak kdyby zbraní dobyl město nebo hrad.

Jsme v pustině,

kde není žádné stavení a žádný úkryt,

a přec zde přebývá týž rád,

krotící příboj vln a vášně slepých.

Vášeň, ač slepá, přec žádá si tu ducha,

jenž sytí její marnotratné choutky,

a z času učinit zná nepřebernou slast.

Vystoupí Carinnus

VALERIUS

Nespatřil jsem při své plavbě člověka,

jenž plavil by se sám mezi pustými místy.

Kdo jsi?

CARINNUS

Jsem Carinnus

a hledám loď,

jež pluje do mých rodných krajů.

VALERIUS

Tys Carinnus?

Ten, kdo zachránil se z lodi,

která ztroskotala před léty u neznámých břehů?

CARINNUS

Ano, já.

Léta jsem přebýval v pustinách

a nespatriil jsem loď,

jsem zbědován,

jak stěží si může představit ten,

kdo žil v městských zdech.

Vídal jsem jen vlastní tvář,

když nahlédl jsem do hladiny tůně,

vytím šelem zněl každý kout

a v světlech zřel jsem oči nepřítomných.

V dálce jsem vyhlížel svou vlast,

jak kdyby zjevit se mohla

s paprsky vycházejícího slunce.

Poklad již ztracen je v rostoucím mechu

a přikrytý travou snad nalezneš jej

pod lesní skalou.

Tys vyplul,

abys našel náklad té lodi?

VALERIUS

Ano, Carinno.

Jsem Valerio a vyplul jsem z římského přístavu.

CARINNUS

Když splní se tvé přání

a tobě patřit má ten kov,

pak nemeškej a vezmi náklad tam,

kde jeho cena stoupne jak cena domu,

kam přivedeš svou paní.

VALERIUS

Útrap jsi jistě prožil víc,

než kdokoli z mé lodi.

Těž má cesta sem nebyla přímá,

jak může ti říci můj přítel Antonio.

Pro svou touhu jsem ztratil v sobě mír a klid,

neb kupci jsem odňal něco peněz,

abych mohl vyplout,

ne proto snad,

abych jen okusil opojný med být ceněn a vážen,

jak bývá ten, kdo v senátu se pyšní,

není-li právě uprostřed své řeči,

ale abych prospěl svým přátelům a blízkým.

Řekni mi,

kam ty bys plul.

Vyhnuł by ses Římu,

kde čeká mne nejdřív soud,

nebo přímo do přístavu bys vplul

a poddal by ses výčitkám kupce?

Tys nabył moudrosti,

když jsi přebýval jen se svou vlastní myslí,
jsem jist.

CARINNUS

Je pravda,
že moře a samota jsou rádčem,
který nezná klamu.

Přesto však,
Apollon ti bude věstit líp než já.

VALERIUS

Tak jest, Carinno.

*Vystoupí Antonius, Silvius, Laminius, Beata
a přátelé Valeria*

ANTONIUS

Ostrov je pouhou spoustou kamenů,
nikde si nelze představit,
že sídlí člověk,

který by zde přečkal dlouhá léta.

Tys, Valerio, potkal toho,
kdo může nám být pramenem zpráv pro další cestu.

VALERIUS (*radostně*)

Víc, Antonio, mnohem víc.

Poklad je nalezen,
Carinnus, kterého jsem hledal na tomto ostrově,
je mezi námi.

ANTONIUS

Nemenší radost mám já.

VALERIUS

Já chtěl bych proměnit tu pustinu
a postavit zde Iovu chrám.

Jeho krov se bude vznášet jak pěna vod,
když vzduta přelévá svůj proud přes kameny břehu.

LAMINIUS

Vítej, Carinno,
znal jsem tě před léty.

Díky za list,
jenž přinesl nám tvou zvěst.

VALERIUS

Teď poplujeme zpět.

Opona

(III,1) TŘETÍ DĚJSTVÍ

V domě kupce Marthenia

Vystoupí vypravěč

VYPRAVĚČ

Valerio plul zpět.

Jen přistála jeho loď u řeckých břehů,

vypravil se do věštírny blízkých Delf.

Věštba jej vedla do přístavu poblíž Říma,

odkud plul.

Z přístavu odvedla jej stráž

ke kupci Martheniovi.

Vypravěč odejde

Vystoupí Valerius, Antonius, Marthenius, Silvius,

strážní Passinus, Laminius, Aurelia a Beata

MARTHENIUS

Nechtěl jsem tě potkat, Valerio.

Věz, že ta noc je pro tebe,

čím pro jiné se stane teprv hrob.

Co stalo se, již známe.

Je přítomen někdo,

kdo chtěl by mluvit ve prospěch Valeria?

PASSINUS

Já, jsem obchodník Passino z Tarentu,

ten, kterému patřila loď, jež ztroskotala.

MARTHENIUS

Mluv!

PASSINUS

Připustíš, že mám právo na náklad,

jenž byl můj?

MARTHENIUS

Tak jest.

Valerio je zbaven svých práv,

dopustil se přečinu.

Jak hodláš naložit s tím pokladem?

PASSINUS

Slyš! Tobě dám díl,

který ti vzal Valerio té noci,

jestli jej zprostíš viny.

MARTHENIUS

A dál?

PASSINUS

Dál nezvíš nic,

dokud nepřistoupíš na ten krok.

MARTHENIUS

Což nevíš, že zprostím-li jej viny,

může Valerio do senátu,

že stačí mu jen něco peněz?

PASSINUS

Však proto na ten ostrov plul!

MARTHENIUS

Ale potřeboval zločin,

aby mohl vyplout.

VALERIUS

Jsem připraven,

dej mne odvést strážím.

PASSINUS

Ne, jen žádný spěch.

MARTHENIUS

A souboj? Ten vzruch,

který mne mohl stát víc?

AURELIA

Otče, vyslyš též mne,

což nebyl ten peníz částí mého věna?

MARTHENIUS

Byl ale dosud v mých rukou,

Valerio je vinen, neslevím.

Vážím si činu, jímž jste zachránili muže,
trpícího na vzdáleném ostrově.

Nic víc!

Odved'te je! Má žaloba je nemine!

*Strážce odvedou Valeria a Antonia
Passinus, Laminius a Beata odejdou*

AURELIA

Ta pře je vážná,

leč přec jen zůstaň umírněná,

ti dva jsou mými přáteli.

Jak rozhodne soud?

MARTHENIUS

Ať tak či tak,

staň se vůle Prozřetelností.

AURELIA

Když splacen byl by tvůj dluh,

proč držet je ve vězení?

Snad soud je zproští viny.

MARTHENIUS

Snad, Aurelic.

Opona

(III,2)

Na břehu řeky v Římě

Vystoupí vypravěč

VYPRAVĚČ

Již zasedl ten soud,

jenž posuzuje viny.

Na břehu Tiberu

rozsudek je znám.

Vypravěč odejde

Vystoupí Passinus a Laminus

PASSINUS

Ten soud byl spravedlivý, zdá se, Laminio.

Valerio s Antoniem jsou volní,

ten peníz, jenž uložil jim soud jak trest,

zaplatím já sám.

Těž napadení stráže jen zvětšilo ten obnos,
který má býti splacen.

Valerio i k senátu má blízko,

přidám mu ještě peněz.

Vystoupí Valerius, Antonius, Marthenius,

Arminius, Aurelia a Beata

PASSINUS

Valerio, vítej do senátu.

ARMINIUS

Valerio nemá právo ke vstupu do senátu.

MARTHENIUS

Kdybych ti mohl znovu dát ten díl, Valerio,

přec bych neučinil ani krok,

abych pomohl tvé vášni.

Vede tě k propasti,
již poznat zná jen ten,
kdo nevidí jen zítřejší či jiný blízký den.
Považ, že v senátu budeš znám,
že lid tě bude potkávat
a bude vědět o tvém prohřešku,
jak kdybys nebyl sám,
leč jak kdyby s tebou krácel ten,
kdo spáchal ten čin.
Kdybys vrátil se k svým minulým dnům
a jen s přáteli bys žil,
bezpochyby neznamenal by ten čin již nic.
I já bych zapomněl a později též odpustil.

VALERIUS

Nutíš mne, Marthenio,
abych se zdržel slov,
která by mohla způsobit jen hněv.
Však přec, proč zapřel jsi svůj skrytý peníz,
když měl jsi v pokladnici mnohem víc,
než bylo mi třeba?

MARTHENIUS

Ten peníz je věnem Aurelie.
Snad žádat jsi chtěl o její ruku, nevím.

VALERIUS

Chtěl jsem, Marthenio.
Totéž bych učinil i teď.

MARTHENIUS

Aurelie zná již chotě,
jenž přišel se mnou.
Stane se jím Arminio.

Otec je ochráncem svých dcer.

ANTONIUS

Teď nezbývá ti, Valerio,

než ubírat se dál,

i když jsi zkormoucen snad víc,

než před odplutím lodi.

Jestli se Aurelie chce státí tvou,

vezměte svůj byt

a v jiné čtvrti hledejte svůj příští dům.

Místo v senátu ti bude přiřčeno.

PASSINUS

Již dosti ztrát!

Nesluší se smlouvat -

jak smlouvá na tržišti právě shromážděný dav -

když zbývá jen se bít!

AURELIA

Ne, stačí ten souboj,

který mi způsobil bolest,

jakou jsem nepoznala nikdy dřív!

Ať raději ztupí se vaše meče

a zreziví jak nechráněný sloup

a jak otýpka slámy necht' padnou na cestu,

rozblácenou deštěm a plískanicí,

aby nezbyl z nich ani troudu,

a kdyby přec,

ať rozmetán je na kopytech koní!

Ten dávný spor,

kdo vstoupit měl by do senátu,

ať rozhodne si lid a právoplatný sněm.

BEATA

Je potupou všech žen,
když bránit se jim může v tom,
kdo stát se má jim chotěm.

MARTHENIUS

Ač jsem rozhořčen a zasažen ještě víc,
ač neznám žádných slov,
jak ochránil bych svůj bezúhonný štít,
když vznesena je pře proti mně,
přec našel bych kdesi v hlubinách,
kam nikdy dosud nehleděl můj vlastní zrak,
plamínek, jenž hoří.

Ten velí mírným hlasem:

ustup, vždyť tvá dcera a téměř tvůj syn jsou ti,
k nimž vztahuješ svůj spor.

Jestli v senátu neusedneš,
nic neztratiš, jen vážnost získáš u mnohých,
kteří nehledí do popředí,
kde často bývá jen shon a malý prospěch.

ARMINIUS

Zbabelství mluví z tvých slov,
jinak bys tasil kord.

Jen pohleď, jak město vzkvétá.

A proč? Protože každý muž dbá o svou čest.

MARTHENIUS

Město též ocitlo se vprostřed bojů.

ARMINIUS

Těž. Snad dočkáme se brzy míru.

ANTONIUS

Nejednou jsme pluli v bouři

a neznali jsme směr, kam plout.
Teď stojíme tu tváří v tvář jeden druhému
a nevíme, jak dál.

Když přemohli jsme živel,
spolu dohodnem se snad.

ARMINIUS

Snad?

Až Valerio odejde z těch míst,
kam bez přecínu jen lze vstoupit,
pak dohodnem se snadno.

Ne dřív.

Takto můžeme jen vířit hněv
a jítřit hojící se rány.

ANTONIUS

Ty ztrácíš, Arminio,
cos nikdy nemohl zvat svým.

Aurelie je pro tebe nedostupným snem.

ARMINIUS

Antonio, jsi příliš znalý v těch věcech,
jak kdybys věděl,

co nemá nikdo jiný znát krom Aurelie.

I když se nesluší veřejně z lásky se vyznávat,
já činím tak.

Odpusťte mi vy,

kdo jste zde.

Jistě ti nepřicházím, Aurelie,

vhod svou náhlou řečí,

kterou by nevyslovil ten,

kdo obratný je v lásce

a kdo raději v květech ukrývá svůj cit

před zraky jiných.

Leč stalo se,

co nebylo mým přáním.

PASSINUS (sám)

Jak může ten nekonečný svár,

který jedněm dává

a druhým bere z rukou,

čím ještě před chvílí si byli jisti,

vést k užitku těch nespočetných řad,

v nichž lidé krácejí k svým metám?

VALERIUS

Upřímnost tvých slov ti sotva bude k prospěchu,

když Aurelie již vyřkla svůj ryzí soud.

Aurelie, odejdeme z těchto míst.

Valerius a Aurelie odejdou

Antonius a Beata, Pasinus a Laminius

se přidají a odejdou

ARMINIUS

Zdá se mi, Marthenio,

že tvůj vstup do senátu je ztracen.

MARTHENIUS

Ztracen je můj klid.

Valerio mne vyhostil ze senátu,

kam vcházel jsem oddán vlastním představám,

ne z pouhého rozmaru, ale v zájmu města.

Jak může jen shledat svůj prospěch

v takovém protivenství,

kterým se provinil

a kterým se dopouští prohřešků,

jak kdyby se snažil mne zranit v souboji,

litém a nezkroceném v prudkosti ran
lesklého kovu,
mířícího do nechráněných míst
sprškou třeskných úderů,
jež hledají svůj cíl?
Což odmítnutí půjčit je proviněním větším,
než jsem pomyslíl já sám,
když v podvečerním setkání jsem hájil,
co patřilo jen Aurelii?

ARMINIUS

Mohl bys vstoupit do senátu,
kdybys zbavil Valeria těch úmyslů
nenápadnou lstí.

MARTHENIUS

Lest se mi přičí jak odporový mi plž,
jenž přebývá v tlejícím listí.

ARMINIUS

Když Valeriovi řekneš,
že vzdáváš se svých úmyslů
a nehodláš vejít do senátu,
že přednost dáváš mládí,
zbavíš se jeho podezření
a získáš čas.

Pak rozšíříš,
že Valerio je pouhý lupič,
jenž bez okolků se vkradl do cizího domu.
Sami přijdou někteří ze senátu k tobě,
abys konal s nimi tu vzácnou povinnost.

MARTHENIUS

Radíš mi, Arminio,

abych odložil svou cest
a nízkým úskokem obhájí svůj úmysl,
který se zdá již ztracen?
Zdráhám se předstoupit před shromážděný lid,
když v nejistotách se ocitl můj příští den,
z jistot zbyl náhle jen proměnlivý klam
a snad úsměšek mne může potkat tam,
kde dříve jsem procházel zdraven svými přáteli.

ARMINIUS

Nečiním ti výčitek, Marthenio.

Avšak vzpomeň,

jak jsi nedbal mých rad,

včas jsi nepozdvihl dlaň,

abys svým přívržencům umožnil

znásobit tvé naděje.

MARTHENIUS

Zdál se mi nepatrný, neznámý, ztracený a směšný
ten Valerio,

jenž nyní rázem získal si přízeň všech

svou cestou do vzdálených vod,

kde našel, co nalézt lze jen přízní Štěstěny,

zjevující se ve chvílích,

kdy nejméně je očekáván její příchod.

Tak octl jsem se na pokračí ztrát,

jež odvrátit může zvrácený a podlý čin,

teprve teď mne prostoupila muka,

jež byl bych nucen nést,

v opovržení a v odvržení ze všech zdejších poct.

Kdo přijal by mne jak přítel pod svůj krov,

když bez obrany bych postoupil místo komukoli,
ne jen snad Valeriovi?

ARMINIUS

Tys obětí těch muk,
do nichž tě vklínil Valerio.

Přec zdá se mi, že zůstal v tobě klid,
jenž nepřekvapí žádný, byť sebevětší vzruch.

MARTHENIUS

Nás dva pojí ta potupa jak spíná okov hřeb,
jenž vtlučen do podstavy nepohne se
o jedinou píď,

aby svíral dál samé dno těch nádob.

Kdo z nás dvou je více potupen, Arminio?

ARMINIUS

Valerio ať vejde do pekel,
kde stihne jej lichý klam,
jímž proklestil si cestu do senátu.

Opona

(III,3)

V novém domě Valeria

Vystoupí Valerius a Aurelia

VALERIUS

Aurelie, jsme zproštěni všech béd,

vyhlédnout můžem na Řím,

jenž dýchá pohodou,

jak kdyby rozdával nám pel,

jemný jak svitek papyru,

v němž ukryta je dosud neznámá nám báseň.

Obloha bez mraků proměňuje město v lovův stánek,

jenž kolem Tiberu vine své hradby,

tam v piniích zdvihá se Colosseum,

jež zastíní za noci v světlech pochodní lunu,

tak blízkou nad obzorem.

AURELIA

Když pohlédneš, Valerio, k domům,

které se klenou jak bílé labutě,

plovoucí po hladině,

v jejich sloupoví můžeš objevit svou dlaň,

jež k nebi vybíhá v prstech,

nad nimiž není krovu.

Vystoupí Antonius

ANTONIUS

Přináším nepříznivou zprávu, Valerio.

Přichází kupec Marthenio s Armiem.

VALERIUS

Vyslechnu je, Antonio.

ANTONIUS

Jak myslíš.

*Antonius odejde a vrátí se s Martheniem
a Arminiem*

MARTHENIUS

Jste skryti před těmi,
kdo znají vaše činy, Valerio s Antoniem.
Nepřišel jsem však proto,
abych ti připomněl tvůj přečin, Valerio.
Vrátila se má loď
a s jejím nákladem též obnos,
který jsem ti slíbil.
Zmírnil jsem svůj hněv
a zcela bych jej opustil,
kdybys se stal mým společníkem v obchodě,
který hodlám uzavřít.

VALERIUS

Netušil jsem, že tě spatřím,
a jestli jsem jen trochu věřil ve tvůj příchod,
pak ne hned teď.
Stát se tvým společníkem?
Já, jenž jsem vzdálen tvým představám tím víc,
čím víc poznáváš mne a já tebe?
Není ten náhlý příchod známkou tvých snah,
jak zbavit mne mých předsevzetí,
k nimž nabyl jsem již klíč?
A nečeká mne v tvých obchodech jen klam
a v tvém přátelství jen úskok,
jenž mohl by mne vést vstříc útrapám,
jichž prožil jsem již dost?
Jak věřit mám tvým slovům,
i kdybych připustil,

že nespáchal jsi nic,
z čeho bych mohl tě vinit já
či jiný z přátel,
ač já sám jsem vinen a neskrývám svou vinu?
Ne, Marthenio.

MARTHENIUS

Šlechtí tě, že přiznáváš svou vinu.

ARMINIUS

Kdybys přijal ten nabízený podíl,
tvůj dům, jenž dosud zeje prázdnotou,
by se naplnil.

VALERIUS

Zanech těch lichotek,
ztrácíš svůj důvod každým slovem,
které vyslovíš.

Přepych nehledá ani Aurelie.

AURELIA

Vzdala jsem se věna
a vzdám se zisku zas.

MARTHENIUS

Ale proč?

Vždyť není žádných překážek,
jež by mezi nás postavil minulý spor,
přišel jsem a vzal jsem prudká slova zpět,
a tebe, Aurelie, vezmu jak ochránce,
jímž vlastní otec musí být,
do svého domu.

Společníkem mi bude Valerio.

VALERIUS

Ne, již nelze zpět.

Jen jednou můžeš opustit, cos měl
a opustíš-li, pak se nevracej,
neb čekal by tě nesplacený dluh,
jenž skrývá se, kdes kdysi byl.

MARTHENIUS

Mně nezbývá než odejít.

ARMINIUS

Mně též.

Marthenius a Arminius odejdou

VALERIUS

Jsem sklíčen ze svých činů a kají se.
Když ztratil jsem svou tvář
před vlastním soudem,
který zdá se být jak neúprosný proud,
ženoucí se podél břehů v krajině zvrásnělé
jak čelo kdysi jasné myšlenkou
na smělý, nezkalený osud,
snad vykoupí mne stud.
Jím naplnil se můj den jak skrytými jehlicemi,
které bodajíce nedopřejí klidu.

AURELIA

Dost výčitek.

Hleď, Valerio,

v azuru se třpytí den v stříbrném stínu střech
a tobě v zlatém dešti strásá med
z úlů tvých cest.

Jimi jsi zastínil prohřešek,
jenž kryla neklidná noc.

Máš ještě jiný cíl?

VALERIUS

Cíl jednou ztratíš z očí,
jindy jsi bez něho
a jindy se blížíš k němu
jak spěchající vlna k břehu.
Když zahlédneš svůj cíl,
vyhlížíš jako příští strom,
jenž právě vyrašil nad záhonem,
rozhlédneš se,
spatříš, kam sahá nejvyšší stonek
a rosteš, kam dopřeje ti čas.
Cíl je skryt,
jak bývá skryta v lesích vzácná laň,
a jak ona vzdaluje se při východu luny.
Opona

(III,4)

V hodovní síni

Vystoupí Marthenius a Arminius

ARMINIUS

Pozval jsem Antonia do hodovní síně.
Řekne nám, jak odvést Valeria z cest,
které vedou do senátu.

MARTHENIUS

Nejsem si tím jist.

ARMINIUS

Kdybych se vzdal všech nadějí,
které ti skýtá přízeň přátel,
přece bych neváhal okusit tu slast
a klásti vnadidlo Valeriovi s Antoniem.
Takový je svět: kde není přímé cesty,
tam zbývá lest
a když ani ta nestačí svým předivem
rozestřeným kolem nic netušících,
pak představí se její druh, úskok,
jímž lest je provázena vzápětí,
když ztrácí již svůj dech.

Do jeho pasti se musí lapit každý,
není-li právě povznesen a chytřejší než ty,
kdo znáš své bližní líp
než světlem ozářený kruh,
kde ryby proplouvají v chvatu.

MARTHENIUS

Antonio by musel být bez špetky důvtipu,
kdyby nepřišel s nějakou vlastní lstí.

MARTHENIUS (*sám*)

Být ztracen.

Ta trpkost předčí pelyněk,

jenž hořkne ve chvíli,

kdy jeho číše se objeví před tebou

a sejme z tebe všechny mír a klid.

Teď ještě jednou jen zkusit odvrátit ten skon,

jímž obestřel mne Valerio,

a potom nahlédnout v tvář hrůz,

když Valerio vejde do senátu.

MARTHENIUS (*k Arminiovi*)

Jestli se nezdaří tvůj dnešní záměr,

odcestuji z Říma do vzdálených míst.

ARMINIUS

Chceš spasit útekem svůj klid?

MARTHENIUS

Raději vzdám se zdejší nádhery,

v kterou je oděn každý kout,

než žil bych v ústraní,

kam nedoznívá městský ruch.

ARMINIUS

Kam odejít mám já?

MARTHENIUS

Kde můžeš nalézt úkryt?

Což neznáš dosti měst,

jež hledí k Římu s úctou a pokorou,

ač v jeho stínu ztrácejí svůj dávný lesk

a zbývá jim vzhlížet k jeho zdem

a čekat, až dostaví se z nich posel

do jejich síní

a vyřkne příkazy,
jež vydal římský senát?

ARMINIUS

Být odvržen ženou a v úskocích se snažit,
aby byla navrácena tobě čest a právo žít,
kdes dosud žil,

sebe konejšit a mírnit v naději,

že léčkami zbavím se soka,

jenž chystá svůj triumf na zítřejší den!

Takový mám úděl! Jaká "čest" jej nést.

Kdo mohl by tak žít?

MARTHENIUS

Nezoufej, Arminio.

Dnes nebo zítra nebo jiný den

potká tě znovu tvůj osud.

ARMINIUS

Až mine tato noc,

ať skončí buď jak buď,

přec zůstanu v městě,

které znám od dětství,

i když mi přirkló dny smutnější,

než jaké jsem si přál.

Vystoupí Antonius a Silvius

MARTHENIUS

Antonio přichází k nám bezpochyby proto,

aby přijal mou nabídku,

kterou již jistě zná.

A jestli ne,

pak stačí chvíle,

a stane se mým společníkem.

Valerio se vzdal všech úmyslů a cílů,
které skýtá má loď,
vracející se z dalek
jak posel našich minulých dnů.
Nemám pravdu, Antonio?

ANTONIUS

Tvůj lehký tón mne nezbavuje pochybností
o tvých úmyslech.

Věř, že chtěl bych se setkat
se smířlivým kmetem
než se lstivým starcem,
který zaměnil svůj klid za stálý svár
a který chystá klam,
jak řekl ti již Valerio.

Slyš, proč jsem přišel:

Valeriovi se přiblížil na dosah jeho cíl,
avšak v očích všech není zbaven viny.

Těž nemůže se zbavit vlastních výčitek,
stíhají jej od chvíle,

kdy v noci odnesl tvůj majetek.

Ty jej zbavíš těch strastí

a přede všemi mu odpustíš vinu.

MARTHENIUS

Nikdy! A také proč?

ANTONIUS

Snad žádáš peníz?

MARTHENIUS

Neznáš mne ani trochu.

Což nechápeš, že nejsem zkažen, zničen,

prolezlý vším špatným, nečestný, zbabělý
a zrádný k jiným a vůči sobě?

Jiní tak mohou možná být

a tak může se ti zdát,

ale já zůstávám bez viny

a mohu všem odpouštět a klásti vinu

podle svých pohnutek a rad.

Vštípil mi je kdysi můj otec a děd

a zůstaly v mých činech jako nit,

odvíjející se podle dávných drah.

ANTONIUS

A přece jsi proradný jak proměnlivý vítr,

který duje ve skalách, když nastane podzim.

Jediná větev nezůstane bez pohnutí,

haluze praskají, bijí do kmene

a padají do hlubin.

ARMINIUS

Dosti. Kde můžeme nalézt Valeria?

ANTONIUS

To se nedozvíš.

ARMINIUS

Najdu si jej sám.

ANTONIUS

To ti neradím.

Je chráněn senátem, jak víš.

ARMINIUS

Odcestuje z Říma,

vyříd' ten vzkaz.

ANTONIUS

Snad. Až zítra skončí senát.

ARMINIUS

Ne. Dnes, hned teď.

ANTONIUS

A proč, smím-li se ptát?

Valerio nemá z vás dvou strach.

ARMINIUS

Jmenování bude změněno.

ANTONIUS

Ne, vše zůstane, jak bylo stanoveno.

ARMINIUS

Řekni mu též, že potká dnes nás dva.

ANTONIUS

Jak si přeješ.

Odejde Antonius a Silvius

ARMINIUS

Pospěšme na břeh řeky,

ať uspíšíme Valeriův skon.

Opona

(III,5)

Na břehu řeky v Římě

Vystoupí Valerius a Antonius

ANTONIUS

Vyhledá tě Marthenio s Arminiem.

Snad měl bys přivolat svou stráž.

VALERIUS

Bez stráže je pošlu odtud pryč.

ANTONIUS

Přijdou brzy, jistě mne sledovali.

VALERIUS

Více jsem stísněn ze své viny.

ANTONIUS

Kupec nemá v úmyslu odpustit ti vinu, Valerio.

VALERIUS

V tom spatřuji svůj kříž.

ANTONIUS

Nezbývá ti než jej nésti.

Kdo z nás nenese žádný kříž?

VALERIUS

Jen malá útěcha,

když zbývá osten v hlubinách.

ANTONIUS

Sám před sebou jen když budeš vinen,

a sám sobě když neodpustíš vinu,

budeš trpět.

Ostatní jsou jak vějička, jež chvěje se.

VALERIUS

Smím odpustit sobě?

Zbavit sebe trýzně

a uvolnit se z pout,
která svazují?

ANTONIUS

Taková ti byla přisouzena cesta, též jiným.

Ti, kdo se trýzní,
jsou skryti v stínu.

VALERIUS

A přece bych i teď vše vrátil zpět,
kdyby mne zas obklopil v ten podvečer
můj nepatrný svět,

v kterém bych beze strážně žil.

Odpustit sobě nelze nikdy zcela.

ANTONIUS

V těch nejistotách raději nezůstávej,
kolem zní všude rej a smích.

Vystoupí Marthenius a Arminius

ARMINIUS

Setkali jsme se vespolek,

jak bývá zvykem,

když vzejde svár.

Kdyby snad Valerio ustoupil,

odcestoval z Říma

a vzdal se všech poct,

vzdali bychom se svých cílů též.

VALERIUS

Obejdeme se bez tvých rad, Arminio.

MARTHENIUS

A bez mých rovněž, zdá se.

ANTONIUS

Mohli jste ušetřit kroky a meče.

Tasí zbraně a šermují

Po chvíli je zraněn Marthenius a Arminius

Přiběhnou přátelé Valeria

Ošetřují Marthenia a Arminia

Vystoupí Passinus, Laminus, Aurelia a Beata

PASSINUS

Kdy vstoupíš do senátu, Valerio?

VALERIUS

Raději ne.

MARTHENIUS

Správně.

Ty nemáš právo ke vstupu do senátu.

ANTONIUS

Je zproštěn viny,

ten čin už neznamená nic.

MARTHENIUS

Nic, jak prosté slovo.

Z něj zůstane však v našich srdcích osten,

jenž bodá jako neztupený meč,

když objeví se v ruce nepřítele.

ANTONIUS

Ten předsudek je dávno zapomenut.

VALERIUS

Když přejete si,

abych krácel dál,

buď vaše vůle.

Jsmo v ruce Prozřetelnosti,

jež kráčí před námi jak bludička,

když svítí.

PASSINUS

Antonio s Beatou chystají zasnoubení,
též Claudio s Alvinii.

ANTONIUS

Valerio s Aurelií rovněž.

PASSINUS

Já chtěl bych říci jen,
že ten svár snad nepřetrvá dlouhý čas,
a kdyby přec,
pak v zášti zůstane jen Marthenio.
Až objeví se v dveřích Valeria kmet,
a k vnoučatům se přikloní,
jež v hrách se budou kolem něho vinout,
teprve skončí se ten spor,
jenž se stářím vede prudké mládí.
Já přeji štěstí těm,
kdo zaslouží si žítí v jeho křehkých zdech.

EPILOG

Vystoupí vypravěč

VYPRAVĚČ

Teď blíž je k noci.

O chvíli jen,

jež přidala k těm předchozím svůj svár a smír.

Kde hledat máme k pochopení klíč,

proč čas si stále žádá svrchovaný čin?

Opona

KONEC

Divadelní hru VALERIO jsem začal psát v létě roku 1979 a dokončil jsem ji v roce 1982. Později jsem ji upravoval.

Tomáš Hlinka

TOMÁŠ HLINKA, básník, spisovatel,
filosof

Tomáš Hlinka se narodil 24. 2. 1942 v Libušíně u Kladna. Jeho otec Stanislav měl obchod a matka Růžena je učitelka. Dětství prožíval s mladším bratrem Stanislavem a sestrou Annou. Od dětství zpracovával témata poezie a hodně četl. V roce 1948 otec přišel o obchod a rodina byla od té doby pronásledována. Otec byl v roce 1958

na rok uvězněn pro odpor ke komunismu.

Básník Tomáš Hlinka ukončil gymnázium ve Slaném a pracoval potom v dolech v Karviné a na různých stavbách republiky. V šedesátých letech vstoupil na matematicko-fyzikální fakultu univerzity v Praze a vystudoval. Pak pracoval v bance jako programátor a matematik. Bydlel u své tety Marie na Senovážném náměstí v Praze. Cestoval po Německu, Itálii, Francii, Anglii, Řecku a dalších zemích. Od mládí vyznává ideje svobody, humanismu a křesťanství. V roce 1974 se oženil s Olgou, rozenou Bláhovou a přestěhoval se na Žižkov. Má s ní syna Jiřího a dceru Jitku. V sedmdesátých letech kromě literární tvorby vypracoval svou teorii systémů. Od devadesátých let pracoval v cestovní kanceláři, nyní je v důchodu.

Napsal sbírku „Básně z let 1972-1998“ a vydal ji knižně vlastním nákladem v Praze roku 1999. Básně psal obvykle večer a o sobotách a nedělích. Nebyl členem žádné politické strany.

Tomáš Hlinka

Básně

z let 1972 - 1998

Tomáš HLINKA: B Á S N Ě
z let 1972 - 1998

Titulní strana sbírky

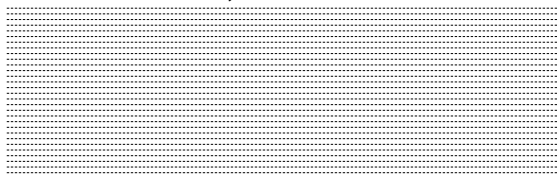
Obsah

Valerio	5
O autorovi	76
Básně z let 1972–1998 – titulní strana.....	77

TOMÁŠ HLINKA
VALERIO

Výtisk číslo:

Tomáš Hlinka
VALERIO
Divadelní hra

Vydáno vlastním autorovým nákladem v Praze roku 2005
Grafická úprava a typografie Jaroslav Lapač, Praha 2005
Příprava k tisku Soliter – polygrafická společnost, s.r.o.,
Záhřebská 50, Praha 2
ISBN 80-239-4314-6
Tisk: VIVAS Praha

Bylo vytištěno 500 výtisků, z toho 150 výtisků ručně číslovaných
a podepsaných autorem